

Dvoslika emocija

Berislav Marušić
Sveučilište u Edinburgu

Tuga često prolazi, nekad i vrlo brzo, premda nadalje volimo umrlu osobu. Ljutnja se često smanjuje i kad nepravda ostaje nepromijenjena. Takva 'akomodacija', kako bi rekli neki psiholozi, čini nam se primjerenom: bilo bi pogrešno stalno tugovati i neprestano se ljutiti. Međutim, kako ona može biti primjerena ako razlozi za tugu i ljutnju ostaju nepromijenjeni?

Smatram da je 'zagonetka akomodacije', kako zovem taj filozofski problem, nerješiva. Izvor joj je ustroj svijesti: tuga i ljutnja su oblici svijesti koji nemaju, kao predmet, onoga koji ih osjeća. Predmet tuge je umrla osoba; predmet ljutnje je nepravda ili nezgoda. Međutim, za spoznaju vremenitosti tih emocija, mora se shvatiti psihološka konstitucija onoga koji osjeća te emocije. To, pak dovodi do dvoslike emocija: potrebno je biti svjestan ujedno i predmeta emocija i same emocije, što nije moguće.

Ipak, tvrdim, akomodacija može biti racionalna. Međutim, to je shvatljivo samo iz teoretske perspektive na sebe. Iz te perspektive možemo spoznati da je, s obzirom na ulogu emocija u našim životima, *u redu* da se priviknemo na smrt i nepravdu. Ali ne možemo ukazati na razloge zbog kojih bi to bilo u redu. Shvaćanje vremenitosti emocija, zato nas ostavlja nepomirenim.